

»Förekomma å gästgifveri — — — — —
 — — — — —
 — — utöfvats.»

§ 28.

Under sön- och helgdag vare i allmänhet all utskänkning af bränvin förbjuden utom under tvenne timmar, hvilka bestämmas i stad af magistraten och å landet af kommunalnämnden; egande dock Kongl. Maj:ts befallningshafvande att, i samma ordning och på sätt i § 26 sägs, besluta utskänkningens inställande eller försäljningstidens inskränkning eller utsträckning.

»Under sön- eller helgdag må ej bränvin — — — — —
 — — — — — utlemnas.»

»Under gudstjenst — — — — —
 — — — — — tillstängdt.»

Stockholm den 27 Januari 1884.

J. Sjöberg.

Häruti instämmer *A. H. Fock.*

N:o 78.

Af Herr **J. G. Granlund:** *Om förhöjning i anslaget till högre skolor för qvinlig ungdom.*

Frågan om understödjande af läroanstalter för högre undervisning åt qvinlig ungdom har länge utgjort föremål för statsmakternas omvårdnad. Redan under gamla statskicket eller vid dess sista riksdag 1866 anhöllo Rikets Ständer i underdånig skrifvelse den 16 Juni, att

Kongl. Maj:t täcktes låta utreda och undersöka, i hvad mån offentliga läroanstalter för qvinlig ungdom utöfver det redan då befintliga seminariet för bildande af lärarinnor och dermed förenade normalskola för flickor, kunde anses ytterligare böra på det allmännas bekostnad upprättas.

Efter det en för frågans utredning tillsatt komité afgifvit sitt betänkande, inkom Kongl. Maj:t till 1873 års Riksdag med förslag att på statens bekostnad inrätta fyra offentliga elementarskolor för flickor, hvilka skolor skulle förläggas i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping.

Riksdagen gillade icke detta Kongl. Maj:ts förslag, enär den befarade, att om staten ensam bekostade dessa läroverk för qvinlig ungdom, skulle anspråk från olika orter, hvilka alla egde lika rätt, framträda med begäran att erhålla dylika skolor, hvilken skulle blifva svår att tillfredsställa, och för staten, sedan den en gång börjat upprätta och ensam underhålla offentliga flickskolor, skulle en återgång blifva hardt när omöjlig.

På grund häraf uttalade Riksdagen den åsigt, att kommunerna borde med staten samverka för ändamålet vinnande. Till följd häraf inkom till 1874 års Riksdag Kongl. proposition i denna rigtning. Riksdagen omfattade då den mening, att bästa sättet för staten att samverka för befordrande af högre undervisning för qvinlig ungdom vore att med anslag understödja enskilda undervisningsanstalter i olika delar af landet, hvilka deraf kunna vara i behof, emot vissa föreskrifna skyldigheter, såsom att skolafgifterna ej sättas utöfver ett visst maximum, att åtskilliga frielever der emottagas, samt att berättelser årligen afgifvas om skolornas verksamhet, hvilken för öfrigt bör vara underkastad offentlig kontroll, och anvisade Riksdagen för år 1875 30,000 kronor att med högst 3,000 kronor utgå till hvarje sådan högre skola, hvilken, efter vederbörandes hörande, pröfvas vara deraf förtjent och i behof, under vilkor att elevernes årsafgifter icke fingo öfverstiga 50 kronor för någon elev, äfvensom att vissa frielever af Kongl. Maj:t för anslaget beviljande bestämdes.

Då nu dylika skolor allt mer och mer inrättades inom skilda orter så väl på landet som i städerna, och ansökningar om understöd redan 1878 ingåfvos af 38 skolor, blef anslaget vid samma års riksdag höjdt till 50,000 kronor och 1882 till följd af Kongl. Maj:ts proposition till 70,000 kronor. Men äfven detta belopp har visat sig vara otillräckligt. Många ansökningar om understöd från skolor, hvilka af vederbörande haft de amplaste vitsord om en gagnande verksamhet, hafva måst afslås, och då vid anslaget förhöjning bestämdes, att ifråga-

varande skolor kunde erhålla intill 3,000 kronor, men ej derutöfver, har i anseende till ansökningarnes mängd ingen skola erhållit detta belopp, hvaremot en stor del bekommit endast 500 kronor. I medeltal hafva skolorna af detta anslag undfått något öfver 1,000 kronor. När vidare för beviljande af dessa belopp blifvit bestämdt, dels huru många elever skolorna varit skyldiga att intaga emot en nedsatt årsavgift, och dels platser åt frielever blifvit beredda, så verka på detta sätt dessa anslag till förmån för de mindre bemedlade.

Om nu staten, såsom först var föreslaget, skulle inrättat sjelfständiga läroverk för flickor ensamt på sin bekostnad, hade sådant blifvit särdeles kostsamt, ty rättvisan fordrade, att alla orter kommit i åtnjutande af fördelen att ega sådana skolor, och må hända hade dessa läroverk i mindre mån uppfyllt de fordringar, man ställt på dem, såsom statens läroverk för den qvinliga ungdomen, än dessa enskilda läroverk, hvilka, icke bundna vid reglementariska föreskrifter, mera fritt få utveckla sig i en praktisk rigtning. De äro ock derjemte beroende af det förtroende, de kunna tillvinna sig hos föräldrar och målsmän i och för erhållande af elever. Deraf följer dock ingalunda, att dessa skolor, hvilka åtnjuta understöd, äro i saknad af kontroll, ty vid beviljande af understöd är föreskrifvet, att desamma skola stå under in-seende af vederbörande eforalstyrelse eller den person, som denna myndighet eger att till inspektor förordna, samt derjemte vara underkastade den särskilda inspektion, chefen för Ecklesiastikdepartementet kan finna lämpligt föreskrifva, hvarjemte årliga uppgifter om skolans verksamhet skola afgifvas.

Man har vid behandling af denna fråga inom Riksdagen framhållit såsom ett skäl, hvarför ytterligare förhöjning af detta anslag icke bör ega rum, att det är ett helt annat statsändamål att uppfostra ynglingar än flickor; ty genom de förres uppfostran erhåller staten sina tjänstemän. — Ja, det är i viss mån sant; men huru kan man göra en jämförelse med hvad staten först nu de senare åren lemnat i bidrag till den qvinliga undervisningen emot hvad staten sedan långliga tider uppoffrat för den manliga ungdomen, hvars högre undervisningsanstalter årligen kosta staten tre millioner kronor?

Sedan staten lemnat qvinnan tillträde till befattningar inom åtskilliga dess förvaltningsgrenar, såsom post, telegraf m. m., kan man ju ock påstå, att staten genom det lilla anslag, den lemnar till dessa läroanstalter, äfven derigenom i någon mån, likasom med ynglingarne, bidrager till uppfostrande af tjänstemän för statens räkning; men staten erhåller också sina qvinliga tjänstemäns uppfostran för långt billigare pris än de manliges, likasom man får deras arbete i statens tjänst till

billigare pris, ehuru lika pligttroget uppfyllt som mannens, om än på underordnade platser.

Man har ock såsom skäl emot anslaget förhöjande framhållit, att ett bestämdt och godkänt system för dessa skolors verksamhet ännu icke förefinnes, men man må i denna fråga likasom i afseende på förändring af det system, som nu är rådande vid elementarundervisningen, vara af hvad åsigt som helst, så kan väl icke förnekas, att dessa enskilda läroverk för qvinlig ungdom vunnit ett allt mer stadgadt förtroende för en tidsenlig, praktisk undervisning, samt att det ringa understöd, som dessa skolor af staten erhålla, är rättvist, behöfligt och, jemfördt med hvad landets läroverk för manlig ungdom kosta, en obetydlighet, då det icke för närvarande utgör mer än cirka fem procent af hvad elementarläroverken kosta staten.

Då nu flera läroverk för flickor, hvilka afgifvit sina ansöknin-
gar, oaktadt de bästa vitsord, icke kunnat af anslaget erhålla del, och
många deraf endast kunnat få det obetydliga bidraget af 500 kronor,
samt intet enda läroverk det högre belopp, 3,000 kronor, som från
början afsågs, vågar man hoppas, att Riksdagen nu måtte höja ifråga-
varande ordinarie anslag; och får jag därför vördsamt anhålla,

att det ordinarie anslaget till högre skolor för qvin-
lig ungdom höjes till 100,000 kronor.

Stockholm den 26 Januari 1884.

J. G. Grankund.

I förestående instämna:

Arvid Gumælius.

J. Nydahl.

F. G. Sandwall.

C. J. Blomberg.

O. N. Wagenius.

C. H. Lundström.

A. W. Angel.
